“Yüz Yıllık Yalnızlık”

Kürtler Ortadoğu’nun en eski halklarından biridir. Parçalanmış Kürdistan topraklarında bugün çeşitli tahminlere göre 20-30 milyon Kürt yaşamaktadır. Kürdistan, çok zengin petrol kaynaklarının, önemli geçiş yollarının ve su kaynaklarının bulunduğu ekonomik değeri yüksek bir bölgedir. Kürtler Türkiye, Irak, İran, Suriye’nin yanı sıra Ermenistan, Afganistan ve Orta Asya ülkelerinde de yaşamaktadırlar…

Sorunun geçmişi…

İlk işaretlerini çeşitli ayaklanmalarla 19. yüzyıl ve 20. yüzyılın başlarında vermeye verse de Kürt meselesinin bugünkü halini almaya başlaması yüz yıl kadar önceye dayanır. Sorunun “yeni” haliyle “miladı”, Osmanlı Devleti’nin Birinci Emperyalist Savaş’ta yenilmesinin ardından Arap Ortadoğusu’ndaki topraklarının İngilizler ve Fransızlar tarafından parçalanmasıdır. Bu, aynı zamanda büyük bir bölümü Osmanlı egemenliğindeki topraklarda yaşayan Kürtlerin de parçalanması anlamına gelir. (Bazı yerlerde köyler, aileler ve aşiretler bile bölünmüştür!) Böylece Osmanlı Kürdistanı’nın büyük bölümü Türkiye’de kalırken geri kalanı o zamanlar İngiliz ve Fransız manda yönetimi altındaki Irak ve Suriye arasında paylaştırılır. Böylece Kürtler ve Kürdistan, İran Kürdistanı ile birlikte dört parçaya ayrılmış olur. Kısaca sorunun özünde emperyalizmin oluşturduğu yeni bir bölgesel statükonun yattığını söylenebilir.

Özgürlük mücadeleleri…

Türkiye

Kürtlerin bundan sonraki tarihi, bölündükleri dört ülkede de, özgürlük mücadelelerinin yanı sıra derin hayal kırıklıklarının tarihidir. Osmanlı-Türkiye tarafında, Kuzey Kürdistan’da kalan Kürtler, özellikle şehirli ve eğitimli aydınlar içinde güçlenmeye ve örgütlenmeye başlayan bağımsızlık yanlısı Kürt milliyetçiliğine rağmen genel olarak işgal altındaki Anadolu’nun kurtarılmasını hedefleyen “Milli Mücadele”ye destek verirler. Bu destek genel olarak kırsal kesimdeki büyük toprak sahipleri, aşiret reisleri, dini önderler, eşraf gibi halk üzerinde etkili olan geleneksel güçlerden gelir. Onları bu şekilde davranmaya iten başlıca saikler yerli ve yabancı Hıristiyan güçlere karşı “İslam kardeşliği”, (Kemalistler de bu dönemde İslami bir dil kullanmaktadırlar!) İstanbul’daki “esir” Halife’ye ve hilafete bağlılık, kendilerine verilen çeşitli sözler ve çok önemli bir etken olarak, 1915-16’da Kürtlerin de katılımıyla yüz binlercesi katledilen, mülklerine ve bu arada topraklarına el konulan Ermenilerin geri dönerek bölgede bir devlet kurma olasılığıdır.

Ancak Ankara’daki Kemalist önderlik ulusal mücadelenin Türklerle Kürtlerin ortak mücadelesi olduğu yolundaki söylemine rağmen 1921’de Koçgiri’de Alevi Kürtler tarafından özerklik ve çeşitli hak talepleriyle başlatılan yerel bir ayaklanmayı çok kanlı bir biçimde bastırır. Ancak, büyük oranda Sünni-Şafii mezhebinden olan Kürtlerin Kemalistlere desteği devam eder. (Türk devleti bu mezhebi farklılıkları daha sonra da kullanmaya devam eder.)

Yunan ordusu karşısındaki askeri başarılar ve emperyalist devletlerle uzlaşma ve anlaşmaların Kemalist önderliğin elini güçlendirmesi, İslam kardeşliği ve birliği söyleminin yerini giderek Türk milliyetçisi bir söyleme bırakmasına yol açar. Ancak hareketin önderi Mustafa Kemal,

henüz ileride yerel yönetimlerle sınırlı olsa da özerlikten ve Kürtlerin ırki, idari haklarından söz etmeye sürdürmektedir.

Hayal kırıklığı…

"Milli Mücadele"nin kazanılmasının ardından1923'ten itibaren inşa edilmeye başlanan yeni devletin (Türkiye Cumhuriyeti) tam anlamıyla bir "Türk" devleti olacağı kısa sürede anlaşılır. Kürtler arasındaki hayal kırıklığı, İslam birliği ve kardeşliğinin simgesi olan halifeliğin kaldırılması(1924), İngiliz egemenliğindeki Irak'ta kalan, ancak henüz üzerinde bir anlaşmaya varılamayan Kürtlerin çoğunluğu oluşturduğu petrolce çok zengin Musul Vilayeti'nin İngiliz-Irak yönetimine bırakılması, (1925) yerel yönetimle sınırlı da olsa bir Kürt özerkliğinden artık söz edilmemesi ve devletin güçlü biçimde merkezileşmeye başlaması nedeniyle hızla yayılır. Bu durum, kırsal kesimdeki geleneksel Kürt önderlerinin, milliyetçi Kürt aydınlarıyla işbirliğinin de yolunu açar.

Tek dile (Türkçe) ve tek millete (Türkler) dayalı merkezi bir ulus devlet inşası yolunda atılan adımlar Kürtler arasında giderek yayılan bir huzursuzluğa yol açarken devlet de baskı politikasını sıkılaştırır. Anadolu'da yaşayan milyonlarca Hıristiyanın, (Ermeni Rum, Süryani) Birinci Dünya Savaşı ve sonrasında, katliam ve sürgünlerle "tasfiyesinin" ardından, ülkenin Müslüman halklarını da Türkleştirmeyi hedefleyen güçlü bir asimilasyon kampanyası başlatılır. 1930'larda bütün dünyanın Türk asıllı ve bütün dillerin de Türkçeden kaynaklandığı iddiasına dayalı faşist teorilerle zirveye ulaşan bu politikalar esas olarak Kütlerin varlığının inkârına ve Kürtçe diye bir dilin olmadığı tezlerine dayanmaktadır. Önceleri diğer halklara "Türkleşmek" şartıyla yaşama hakkı veren ve görece toprak temeline dayalı milliyetçilik, giderek ırkçı ve etnik bir karakter kazanır. Kürt varlığının inkârı politikası sonunda Kürtlerin aslında "dağlı Türkler" olduğu noktasına varır! Anadolu'nun binlerce yıllık Türklüğünü kanıtlamak amacıyla yapılan "bilimsel" kongrelerde birtakım uzmanlarca yürütülen kafatası ölçümlerinin raporları sunulur. (1930'lar) Ülkenin önde gelen yöneticileri, Türkiye'de bütün hakların sadece Türklere ait olduğunu, Türk olmayanların tek hakkının kölelik ve hizmetçilik olduğunu ilan ederler. Kürt dili resmen yasaklanır, Kürtçe konuşanlar para cezasına çarptırılır. Bütün bunlardan dolayı bir Türk ulus devletinin inşa edilmesi sürecinin tarihi aynı zamanda Kürt isyanlarının tarihine dönüşür. 1924-1938 arasında 16 Kürt ayaklanması olur. Bunlardan bazıları çapları ve siyasi sonuçlarıyla çok önemlidir.

Şeyh Sait Ayaklanması…

1924'teki Beytüşebab ayaklanmasının ardından başlayan, dini bir söyleme dayansa da milli karakterli bir tepki olan 1925 Şeyh Sait ayaklanması devlet bütçesinin üçte birine mal olan askeri harcamalara yol açar. Ancak ayaklanmanın politik sonuçları, askeri-mali sonuçlarından çok daha önemlidir. Yeni Türk devleti hiç beklemediği bu tepkinin şokunu atlatır atlatmaz büyük çaplı askeri harekâtlarla geniş bir alanı ele geçiren Kürt güçlerini ezer. Bu askeri başarıda Suriye topraklarını Türk ordusunun kullanımına açarak ayaklanmacıların kuşatılmasına yardım eden Fransız emperyalizminin de rolü vardır. Başta Şeyh Sait olmak üzere ayaklanmanın yakalanan önderleri idam edilir. Ancak bununla da kalmaz; isyanın ardından çıkarılan ve bütün Türkiye'yi kapsayan "Takriri Sükun Kanunu" ("Sükuneti yerleştirme" veya "huzuru sağlama" gibi anlamlara gelir!) ile her türlü muhalefet yasaklanır; ülkenin tek burjuva muhalefet partisi kapatılır. Başta sol eğilimliler olmak üzere bütün muhalefet basını susturulur. Muhalif gazeteciler yargılanır, bazıları hapis cezasına çarptırılır. Sınıf esasına dayalı örgütlenmeler, sendikal faaliyetler ve başta 1 Mayıs gösterileri olmak

üzere bütün eylemler yasaklanır. Komünistler üzerindeki baskı daha da artırılır. Sonuç, tek parti egemenliğine dayalı Bonapartist bir rejimdir.

Ağrı İsyanı

Bir diğer büyük Kürt ayaklanması 1926-1930 yıllarında Ağrı bölgesinde yaşanır. Bu ayaklanma önemli birtakım özellikler taşır: Suriye'de üslenmiş Kürt **Hoybun** örgütünün 1928'den başlayarak önemli rol aldığı ve başında daha önce Türk ordusunda subay olan İhsan Nuri Paşa'nın olduğu hareket, askeri ve teknik olarak iyi örgütlenmiştir. İsyan, Kürdistan'ın bütün parçalarındaki Kürtlerin askeri desteği ile hızla büyüyerek Ağrı Dağı merkezli geniş bir alanı kontrol altına alır. Irak'tan 500 kişilik bir güçle gelen Barzanilerin yanı sıra İran ve Suriye'den gelen savaşçılar ve çeşitli aşiret güçlerinin de katılımıyla ayaklanmacıların askeri gücü binlere ulaşır. Suriye Kürtleri, Süryanilerin de katılımıyla güney bölgesinden saldırarak Ağrı'daki kuvvetlere destek verir. Doğu Beyazıt ve Van Gölü çevresindeki çok sayıda yerleşim ve bölge Kürt güçlerinin eline geçer. Türk ordusunun saldırıları birçok defa püskürtülür. 1927'de **Ağrı Cumhuriyeti** ilan edilir. (1927-30) Dört yıl boyunca çeşitli aşamalardan geçen ayaklanmayı bastırmak amacıyla Türk devleti İran'la anlaşır. Zaten Türkiye'nin Kürt sorunu, aynı şekilde, önemli bir Kürt nüfusuna sahip İran'ın da sorunudur; bu nedenle anlaşmak zor olmaz! İran sınırları içinde yer alan ve önemli bir geçiş ve destek noktası olan Küçük Ağrı Dağı, bir toprak parçası karşılığında Türkiye sınırlarına katılır. Bu yolla hem İran Kürtlerinin verdiği destek kesilirken Kürt güçlerinin İran'a çekilmesi de engellenir. Haziran-Temmuz 1930'da Türk ordusu Zilan Harekâtı'nı başlatır; Ağrı Dağı tamamen kuşatılır. 13 Temmuz'da başlatılan kara ve hava harekâtıyla Ağrı Dağı eteklerindeki bütün köyler yakılıp yıkılır ve halk bölgeden sürülür. Harekât sırasında 15 bin kişi öldürülür. Cumhuriyet Gazetesi, Zilan Deresi'nin ağzına kadar ceset dolduğunu bildirmektedir. 25 Eylül'e kadar süren çatışmalarda Kürt güçleri yenilir. İhsan Nuri Paşa İran'a sığınırken yakalanan 34 lider idam edilir.

Ayaklanma devletin ırkçı baskı ve asimilasyon politikalarını daha da sertleştirmesine yol açar. 1934'te asıl amacı başta Kürtler olmak üzere Türk olmayan unsurların asimilasyonunu hedefleyen "İskân Kanunu" çıkarılır. Kanun, Kürtlerin (elbette diğer azınlıkların da) çoğunlukta veya yoğun oldukları bölgeleri Türkleştirmek ve Kürtlerin bir bölümünü ülkenin Türk çoğunluğunun yaşadığı batı bölgelerine sürerek dağıtma amacını taşımaktadır. Kanun ayrıca sürülen toplulukların gittikleri yerlerde toplu yerleşimler kurmalarını da yasaklamaktadır!

Dersim…

Bu arada devletin gözü tarihi boyunca hiçbir devlet otoritesine boyun eğmeden fiili bir özerliği sürdürmüş olan Alevi-Kürtlerin yaşadığı Dersim (Tunceli) bölgesindedir. Bütün Kürt hareketinin ezilmesine rağmen Dersim bu fiili özerkliği yaşamaya devam etmektedir. Bu duruma son vermek ve merkezi otoriteyi Dersim'e hâkim kılmak amacıyla 1935'te bölgenin devlet tarafından değiştirilen adıyla anılan "Tunceli Kanunu" çıkartılır. (Bak. 2884 sayılı Tunceli Vilayetinin İdaresi ile İlgi Kanun) Bu kanuna göre Dersim bölgesi artık her türlü olağanüstü yetkiye sahip bir "genel müfettiş" yani "genel vali" tarafından var olan anayasanın ve yasaların da dışında, adeta **sömürge** (koloni) kurallarıyla yönetilecektir. Korgeneral Abdullah Alpdoğan, Genel Müfettiş sıfatıyla Dersim'e vali olarak atanır; bölgeye özel bir de mahkeme kurulur. Ayrıca Dersim "yasak bölge" ilan edilir. Daha 1930-1931'den itibaren devletin hazırlıkları, bazı gizli resmi belgelerde de yer aldığı üzere, Dersim'in tamamen ezilerek boşaltılması, halkın ve önder durumundaki ailelerin Türkiye'nin başka bölgelerine

dağıtılması yönündedir. 1930 tarihli bir jandarma komutanlığı raporunda Dersim'in "evvela bir **koloni** gibi" ele alınarak "Kürtlüğün zamanla Türklük içinde eritilmesi" önerilmektedir. Devletin bu defa "köklü bir çözüm" peşinde olduğunu anlayan bazı aşiretler 1936'dan başlayarak direnişe geçerler. Devletin kapsamlı bir harekât amacıyla başlattığı askeri altyapı faaliyetlerine karşı çıkarlar. Bu amaçla başlatılan askeri merkez, karakol, köprü yapımı vb. faaliyetleri engellemek amacıyla silahlı saldırılar düzenlenir. Ancak aşiretlerin önemli bir bölümü devletin kendilerine dokunmayacağını veya direnmezlerse bir zarar görmeyeceklerini düşünerek tarafsız ve tepkisiz kalırlar. Devlet bu arada yoğun bir istihbarat faaliyetinin yanı sıra bazı bölge güçlerini kullanabilmek amacıyla parayla eleman devşirmeye başlar. Tunceli Kanunu'nun uygulanması bölgeyi bir "barut fıçısına" çevirmiştir.

Mart 1937'de bir iddiaya göre hükümetin provokasyonu, bir başka iddiaya göre de Kürt aşiret güçlerinin bir köprüyü koruyan karakola doğrudan saldırıp 33 askeri öldürmesinin ardından yeni bir isyan başlar ve zaten sürüp gitmekte olan çatışmalar şiddetlenir. Kürt güçleri çok sayıda askeri merkez ve karakola saldırır. Başlarda gerilla savaşına karşı etkili olamayan ve dağları aşmayı başaramayan ordu, daha sonra çok büyük bir kuvvetle yeniden saldırıya geçer. Bu defa hava kuvvetleri de kullanılır. Kürt güçleri zehirli gazların da kullanıldığı hava bombardımanlarıyla etkisiz hale getirilmeye çalışılır. Ayaklanmanın önderi **Seyit Rıza** hükümet temsilcileriyle görüşmeler yapmak için gittiği Erzincan'da tutuklanır ve ardından idam edilir. (Bazı kaynaklara göre ise yakalanmıştır.) Karadan ve havadan yapılan saldırılar sonucu ilerlemeye başlayan ordu güçleri ayaklanmaya katılanlara karşı katliamlara girişir. Bu katliamlarda da mağaralara sığınan isyancılara ve halka karşı zehirli gaz kullanılır. (Hükümet temsilcileri gururla, gazlanan Kürtlerin "fareler" gibi öldürüldüğünden söz ederler.)

Harekatın ikinci aşaması 20 Ocak 1938'de başlatılır. Bu defa hedef sadece direnişe devam eden güçler değil, o zaman kadar tarafsız kalmış aşiretler ve bütün Dersim halkıdır. Harekât isyana katılsın katılmasın bütün Dersim halkına yönelik bir kırıma dönüşür ve Kürt başkaldırısının ezilmesi ile sonuçlanır. Ölü sayısı çeşitli kaynaklara göre 13-40 bin arasıdır. Hayatta kalanlar Türkiye'nin çeşitli bölgelerine sürülürken çok sayıda Kürt çocuğu birer "Türk" olarak yetiştirilmek üzere Türk subay ailelerine dağıtılır. Kürt direnişinin kalesi Dersim büyük oranda boşaltılır…

Stalinizmin bu kırım karşısındaki tutumu utanç vericidir. Sorunu "Kürt ulusal sorunu" olarak ele almayan Stalinist TKP'nin görüşü Dersim ayaklanmasının Kemalist hükümetin enerjik reformlarına karşı feodal unsurların çıkardığı gerici bir ayaklanma olduğu yönündedir.

Sonrası…

Dersim'in ezilmesiyle Türkiye'deki Kürt sorunu neredeyse 60'lı yıllara kadar süren bir sessizlik dönemine girer. 1950'de başlayan ve "liberal" muhalefetin iktidara geldiği çok partili dönemde, asimilasyon politikası bir ölçüde gevşer. Kürt egemen sınıfları çeşitli burjuva partileri bünyesinde dolaylı bir siyasal temsil imkânı bulurlar. Bu arada Kürt aydınları üzerindeki baskı sürerken düzene yakın bazı Kürtler, herkesin bildiği Kürtlüklerinden söz etmemek şartıyla siyasette, hatta bazı kritik kurum ve görevler dışında devlet hayatında yükselme imkânı bulurlar. Kısacası Kürtlerin Kürt olmanın dışında birçok şey olabildikleri bir dönem başlar.

1960 darbesinin ardından, ülkedeki Kürt varlığının bir ölçüde "görünür hale gelmesinden rahatsız olan ordu, yeniden geçmiş asimilasyon politikalarına dönmek ister. Kürtçe köy ve kasaba adları Türkçeleştirilmeye başlanır; önde gelen çok sayıda Kürt, gözaltına alınarak

sürgüne gönderilir. Ancak ortaya çıkan toplumsal dinamikler nedeniyle geçmişe dönmek imkânsızdır!

Yeni bir dönem…

Modern ve merkezi bir ulusal devletin inşa süreci ve bunun ekonomik, toplumsal ve kültürel etkileri, her türlü asimilasyon politikasına rağmen modern bir Kürt aydın tabakasının (entelejansiya) ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu aynı zamanda geleneksel önderliklerin bakış açısını aşan ve soruna ulusal planda bir bütün olarak bakmaya başlayan (Kürdistan'ın bütün parçalarını hesaba katan) siyasi önderliklerin de oluşması anlamına gelmektedir. Büyük şehirlerdeki üniversitelere giden binlerce Kürt genci, ülkedeki genel toplumsal değişimin ve yükselen işçi hareketinin de etkisiyle sol fikirlerle tanışır. Bu süreç 60'lı ve 70'li yıllarda giderek çeşitlenen ve belirli bir kitleselliğe ulaşmaya başlayan yayın ve örgütlenmeler aracılığıyla sosyalist –Marksist bir bakış açısının ve örgütlenmelerin ortaya çıkmasını sağlar. Kürt hareketinin dönüm noktalarından olan "Doğu Mitingleri" bu dönemde yapılır. (Kürdistan sözcüğünün resmen yasak olması nedeniyle "doğu" sözcüğü kullanılmakta ve sorun "Doğu sorunu" olarak anılmaktadır.) Türkiye'deki Kürt ulusal hareketi büyük ölçüde kendini "Marksist-Leninist" olarak tanımlayan sol güçler tarafından temsil edilmeye başlanır. 1930'larda "Bunların cahiliyle baş edemiyoruz, okumuşlarıyla nasıl baş ederiz!" diyerek Kürdistan'da okulların açılmasına ve Kürtlerin eğitilmesine karşı duran zamanın genelkurmay başkanı Fevzi Çakmak haklı çıkmıştır!

70'lerin sonuna doğru, "aşamalı" da olsa sol bir eksen ve devrim anlayışı üzerinde giderek çeşitlenen ve yayılan örgütlü Kürt hareketinin varlığı ve Kürt halkının bunlara vermeye başladığı kitlesel destek devlet katında çok ciddi endişelere yol açar. Türkiye'dekine benzer bölünmeler uğramış olan bu sol içinde yer alan örgütlerin önemli bir bölümü bağımsız bir Kürdistan'ı hedeflemektedir. Yine 70'lerin sonuna doğru ortaya çıkan ve "halk savaşı"na dönüşecek bir gerilla mücadelesi yoluyla Kürdistan'ın bütün parçalarını kurtarma amacını ilan eden PKK (Kürdistan İşçi Partisi) devlet yanlısı bazı yerel egemenlerle girdiği kanlı çatışmaların yanı sıra, alandan silmek istediği diğer sol Kürt örgütleriyle de çatışmaya başlar.

1980 askeri darbesi, Kürt halkı ve elbette Kürt siyasi hareketleri açısından tam bir dönüm noktası olur. Askeri diktatörlüğün amacı bu defa işi tam anlamıyla bitirmektir! Bu nedenle devlet üç yıldan uzun bir süre boyunca Tüm Türkiye Kürdistanı'nda bütün Kürt halkına yönelik şiddetli bir terör kampanyası yürütür. Hedef Kürtleri Kürt olarak doğduklarına pişman ederek Kürtlükten vazgeçmelerini sağlamaktır! Ancak yoğun baskı ve devlet terörüne rağmen bu hedefe ulaşılamaz. Üstelik Kürt siyasi gruplarının neredeyse tamamen ezilmesi sonucunda mücadelenin "tekeli" tek başına PKK'nin eline geçmiştir. Uzun zamandır Suriye hükümetinin desteği ile yerleştiği Suriye ve Irak Kürdistanı'nda savaşa hazırlanmakta olan PKK, 1984 yazında, yüzlerce militanla iki büyük yerleşim birimine (Eruh ve Şemdinli) saldırarak savaşı başlatır. Askeri birliklere ve çeşitli devlet kurumlarına saldırı düzenleyen PKK militanları iki ilçeyi de kısa bir süre elinde tutup propaganda yaptıktan sonra ele geçirdiği silah ve mühimmatla geri çekilirler. Kürt ulusal hareketi yeni bir evreye girmişti…

Savaş yılları…

Bütün bölgeye yayılan gerilla savaşı yoluyla PKK güçleri 90'lı yılların başında bölgede inisiyatifi ele geçirirler. PKK on bin kadar gerillanın yanı sıra binlerce milise sahiptir. Aynı dönemde büyük Kürt yerleşimlerinde "serhildan" (intifada) adı verilen büyük kitle ayaklanmaları başlar. PKK artık çok büyük bir kitle desteğine sahiptir. Kürt hareketi bu

dönemde (daha sonra defalarca kapatılacak olan) kendi bağımsız siyasi partisini kurar. Sosyal demokrat SHP ile ittifaka kurarak parlamentoya girer. Devlet bu duruma son vermek amacıyla 1992'deki kısa ateşkesin ardından "yeni konsept" adı altında "topyekun savaş" stratejisini uygulamaya koyar. Ordu iki yüz bin asker ve polis içinde oluşturulan özel harekât birlikleriyle alan hâkimiyetini ele geçirmek için harekete geçer. Gerillaya destek verdiği düşünülen köyler boşaltılarak yakılıp yıkılır; devlet yanlısı "korucu" olmayı reddeden köyler tamamen boşaltılır, halkı sürülür. (Bu sürgünler, bölgeden ekonomik ve siyasi nedenlere dayanan göçlerle birlikte Türkiye'nin ve Kuzey Kürdistanı'ın demografik yapısını da değiştirir!) Gerillaya karşı mücadele amacıyla kurulan ve PKK'ye düşman aşiretlerden ve yerlerini terk etmek istemeyen köylülerden oluşturulan ücretli korucuların sayısı zamanla 70 bini bulur. Devletin yeraltı örgütleri, itirafçı ve işbirlikçi Kürtleri de kullanarak "kirli savaş" taktikleriyle yüzlerce (binlerce!) kişiyi kaçırarak katleder. Bazı katliamlar gerillanın üzerine yıkılır. (Bu arada PKK de bazı korucu köylerini basarak çok sayıda kişiyi öldürmektedir.) Bu arada Kürt ulusal hareketini terör yoluyla bastırmak amacıyla İslamcı Kürtler de (Hizbullah) harekete geçirilir. Şehirlerde süren PKK-Hizbullah çatışması yüzlerce kişinin ölümüyle sonuçlanır. Bu arada ordu, binlerce askerle PKK'nin üstlendiği Irak Kürdistanı'na (Güney)çok sayıda askeri harekât düzenler. Bu arada hava kuvvetleri Türkiye Kürdistanı (Kuzey) içindeki çok sayıda PKK hedefini de bombalamaktadır. Bu arada seçilmiş Kürt parlamenterlerin bir bölümü ağır hapis cezalarına mahkum edilir. Kürt ulusal hareketini temsil eden partiler sürekli kapatılır, hareket her defasında yeni bir parti kurar.

Savaş, geçici ateşkes dönemleriyle kısa kesintilere de uğrasa bütün şiddetiyle PKK lideri Abdullah Öcalan'ın 1999'da Türkiye'nin savaş tehdidiyle Suriye'den çıkarılıp sonra da ABD tarafından Türkiye'ye teslim edilmesine kadar bütün şiddetiyle devam eder. Aslında A. Öcalan Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından 90'lı yıllarda uluslararası şartlarda ve güç dengelerinde meydana gelen değişiklikler paralelinde "Bağımsız Kürdistan" hedefinden giderek vazgeçmiştir. Bu arada "yeni dünya" gerçeğinden hareketle örgüt "Marksizm-Leninizm" fikrinden de uzaklaşmaktadır.

ABD tarafından Türkiye'ye teslim edilen A. Öcalan, PKK ve Kürt halkı üzerindeki mutlak otoritesini de kullanarak Kürt sorununun barışçı çözümü politikası yolunda devletle görüşmelere başlar. PKK güçleri bir Türkiye Kürdistanı'nı terk eder 2004'e kadar süren ve silahların büyük ölçüde sustuğu sükûnet döneminin ardından çatışmalar bazen kesilerek bazen de şiddetlenerek devam eder. Kürt ulusal hareketini askeri yollarla bastıramayacağını kabul eden devlet, önce PKK temsilcileriyle gizlice, ardından da (bin kadar asker ve gerillanın öldüğü çatışmalardan sonra) Öcalan'ın 2013 Mart'ında hapis yattığı İmralı Adası'ndan yaptığı savaşa son verme ve gerillanın sınır dışına çıkması çağrısıyla birlikte Kürt ulusal hareketinin "yasal temsilcileri" ile çözüm görüşmelerine resmen başlar. Çeşitli evrelerden geçen yaklaşık 30 yıllık savaş boyunca 40-50 bin insan hayatını kaybetmiştir; halen pek çok insan kayıptır…

"Barış süreci" yaklaşık iki yıldır sürüyor. Ancak henüz gerçek bir müzakere aşamasına geçilebilmiş değil. Çünkü bu son derece "samimiyetsiz" bir süreç; özellikle de devlet-hükümet açısından. Hükümetin gerçek amacı, çatışmasızlık halini ve görüşmeleri olabildiğince uzatıp bu arada Kürt ulusal hareketini çeşitli taktiklerle güçten düşürmek. Hükümetin hedefinin Kürt hareketini tasfiye ederek, yani Kürt burjuvazisi ve dinsel Kürt gericiliği ile Türk milliyetçiliğinin kabul edebileceği sınırlı bir çözüme ulaşmak. Hükümet bu nedenle "kendi kendini yönetme" ve "kendi anadilinde eğitim" gibi temel talepleri ısrarla reddetmeye devam ediyor.

Kürt ulusal hareketi "Önder Apo"nun (A. Öcalan) güçlü etkisiyle, bugün bağımsız bir Kürdistan düşüncesinden vazgeçmiş görünüyor. Markizmi "aştığını" öne süren A. Öcalan ve onun liderliğindeki hareket, liberal demokrasinin genişletilmiş bir biçimi olarak "radikal demokrasi" temelinde bütün Türkiye için "demokratik cumhuriyet" Kürdistan içinse "demokratik özerklik" hedefini savunmaktadır. Ulus devlet fikrinden vazgeçtiğini açıklayan Kürt ulusal hareketi, Parçalanmış Kürdistan'ın ve Kürtlerin bütünlüğünün devletleşmeyi reddeden ve her bölgedeki demokratik kurumlar temelinde işleyen bir "demokratik konfederalizm" temelinde sağlanabileceği görüşünü ileri sürüyor.

Irak Kürdistanı…

Irak Kürdistanındaki mücadele bölünmenin hemen ardından geleneksel önderliklerin, Kürtlerin, bir Arap hükümetinin egemenliğine girmeden kendi kendilerini yönetebilecekleri bir Kürt hükümeti talebiyle başlar. Muhatap Osmanlı Devleti'ni savaşta yenerek bölgeyi işgal eden İngilizlerdir. Kürtler İngiliz korumasında "otonom ve merkezi" bir devlet talep ederler. Bölgedeki boşluk ve kararsızlık döneminde İngiliz danışmanlarının denetiminde Süleymaniye'de bir "Kürt yönetimi" kurulur ve başına diğer aşiret reisleri tarafından da desteklenen Şeyh Mahmut Berzenci vali olarak getirilir. Ancak bir süre sonra İngilizlerin farklı amaçları olduğunu anlayan Kürt güçleri bağımsız ve gerçek bir Kürt devleti amacıyla harekete geçerler ve çıkan olaylarda bazı İngiliz danışman-subayları öldürülür. Bunun üzerine saldırıya geçen RAF (Kraliyet Hava Kuvvetleri) Kürtlere bomba yağdırır. Kürt liderler İran'a çekilir.

Bu bir başlangıçtır. Kürtlerin RAF ile ilişkisi sonraki tarihlerde de devam eder! İngiliz hava güçleri, 1921'de bir manda ve güdümlü monarşi yönetimi kurulan Irak'ta, Arap egemenliği altında yaşamak istemeyen Kürt halkını defalarca bombalar; merkezi Irak güçleriyle birlikte katliamlarla sonuçlanan pek çok askeri operasyonda yer alır. Baş kaldıran Kürt aşiret güçleri ve halk 1923, 1931, 1932 ve 1934'te yeniden İngiliz bombardımanlarına maruz kalırlar. Çok sayıda Kürt köyü yerle bir edilir…

Irak'ın 1932'de Milletler Cemiyeti'ne (O zamanki Birleşmiş Milletler) alınmasının ardından Kürtlerin çoğunlukta bulunduğu bölgelerde Kürtçenin Arapça ile birlikte resmi dil olarak kabul edilmesi, sadece Kürt ya da Kürtçe konuşan memurların atanması gibi haklar uygulanmaya başlanır. Ancak Kürt bölgesinin ekonomik ve idari olarak ihmal edilmesi ve hayat şartlarının Arap bölgelerinden çok daha kötü olması Kürtlerin tepkisine neden olmaktadır.

Bu şartlar altında, İngilizlerin araya girmesiyle sona eren 1933'teki Barzani (Şeyh Ahmet) isyanın ardından 1943'te bu defa Molla Mustafa Barzani (Mesut Barzani'nin babası) önderliğinde bir isyan daha başlar. Kürtler Irak merkezi ordusunu defalarca yenip ağır kayıplar verdirirler. Sonunda Irak hükümeti anlaşma masasına oturur ve Kürtlere kültürel özerkliği (öğrenim) içeren maddelerin de bulunduğu bir anlaşmaya imza atar. Ancak ayaklanmanın sona erip durumun "normalleşmesinin" ardından bu anlaşma Kral naibi tarafından reddedilir. Ardından kurulan yeni hükümet, ordudaki Kürt subaylarını tutuklayıp bazılarını da ordudan attırır; Kürdistan'da yapımına başlanan okul ve hastaneleri askeri

garnizonlar ve karakollara çevirmek ister. Bunu üzerine isyan yeniden başlar; bu defa boyutu çok büyüktür.

1945'te Irak hükümeti, ordusunun yarısıyla binlerce jandarma ve polisi ve 25 savaş uçağını isyan bölgesine gönderir. Kuvvetlerin başkomutanlığını İngiliz Tuğgeneral Renton yapmakta ve Irak genelkurmayı da ona yardım etmektedir! 7 Ağustos'taki büyük çarpışmada kara ve havadan saldıran Irak ordusu ağır kayıplar vererek bozguna uğrar. Kürt güçleri önemli şehirleri, askeri üsleri ve geniş bir alanı ele geçirir. Erbil (bugünkü Kürdistan başkenti) ve petrol bölgesinin tehlikeye düşmesi üzerine RAF her zamanki gibi sahneye çıkarak Irak hükümetinin imdadına yetişir; ancak bu defa petrolün güvenliği her şeyden daha önemlidir! Barzani İngilizlerin şiddetli hava bombardımanı altında geri çekilme kararı verip gerilla savaşına başlar ve ardından da İran'a geçer. İran'a giden Barzani önderliğindeki Kürt güçleri burada 1946'da kurulan Mehâbat Kürt Cumhuriyeti'nin kuruluşunda önemli rol oynarlar. Cumhuriyetin 1947'de yıkılmasının ardından Barzani 500 kişilik silahlı gücüyle Türkiye üzerinden Sovyetler Birliği'ne sığınır.

Kürtler, Irak'taki krallığa son veren 1958 Devrimi'nde önemli bir rol oynarlar. General Kasım yönetimi ilk zamanlarında Kürtler ve komünistlerle ittifak oluşturur. 1946'da kurulan Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) bu dönemde yasallık kazanır. Bu dönemde komünist düşünceler de Kürt halkı ve emekçileri arasında hızla yayılır. Ancak Stalinizmin uğursuz rolü burada da ortaya çıktı: Irak Komünist Partisi'nin Stalin'in ulus tanımına uymadığı gerekçesiyle Kürtleri bir ulus olarak tanımayı reddeden politikası, bir yandan sosyalizmin Kürtler arasındaki etkisini kırarken Kürt milliyetçilerinin de komünist Kürt militanlara yönelik, katliamlara varan şiddetine de "meşruiyet" sağlar. Ortadoğu'nun en güçlü komünist partisi olan IKP, "antiemperyalist" oldukları gerekçesiyle milliyetçi Arap rejimleriyle kurduğu ittifaklar nedeniyle Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkına her zaman karşı çıkar.

Yeni Irak yönetiminin de ekonomik ve kültürel hakları içeren özerklik taleplerini kabul etmemesi üzerine 1961'de Kürtler yeniden ayaklanırlar ve **Peşmerge** (Ölüm Öncüsü) Kuzey Irak'ın (Irak Kürdistanı) büyük bir bölümünü ele geçirir. Bu ayaklanma 1970'te Saddam yönetimiyle yapılan Mart 1970 özerklik anlaşmasıyla sona erer. Saddam yönetiminin, 4 yıllık bir geçiş sürecinin ardından yürürlüğe girmesi karara bağlanan özerklik anlaşmasını sınırlı biçimde uygulamak istemesi üzerine Kürtler 1974'te, Irak'la ilişkileri bozuk olan İran'ın da desteği ile yeniden ayaklanırlar. Ancak İran ile Irak arasında anlaşma sağlanması üzerine zor durumda kalan Kürtler çatışmalara son verirler.

Baas'ın Kürtlere yönelik sürgün ve asimilasyon politikasına hız vermesi 1978'de Kürt ulusal mücadelesinin tekrardan yükselişe geçmesine yol açar. 79'da başlayan İran-Irak savaşı boyunca Kürtler bölgenin denetimini yeniden ele geçirirler. Bu son ayaklanmanın savaşın sonunda bastırılmasının ardından (Irak ordusu zehirli gazların da kullanıldığı saldırılarla binlerce Kürdü katleder. Sadece Halepçe de içlerinde çok msayıda çocuğun da olduğu beş bin kadar Kürt "hardal gazı" ile öldürülür.) 1991'deki 1. Körfez Savaşı'nın başlamasıyla yeniden başlayan Kürt ayaklanmasının bastırılmasının ardından çeşitli biçimlerde süren Kürt ulusal mücadelesi 2003'teki 2. Körfez Savaşı'nın ardından Irak Kürdistanı'nda ABD'nin de desteği ile kurulan federe bir Kürt devletinin inşası ile yeni bir aşamaya gelir…

İran

Kürtlerin İran'daki mücadelesinin de uzun bir geçmişi vardır. 1880'de bütün Kürdistanı kurtarmayı hedefleyen Şeyh Ubeydullah önderliğinde ayaklanan Kürtler Urumiye ve Van gölleri arasındaki bölgeyi kurtarırlar. Ancak bu büyük çaplı ayaklanma, daha sonraları da Kürtlere karşı "kader birliği" yapacak olan Osmanlı (Türk)-İran ittifakı ile bastırılır.

1920-25 yıllarında bir aşiret reisi olan İsmail Simko önderliğinde başlatılan ayaklanmanın da hedefi Kürtlerin ve Kürdistan'ın bağımsızlığıdır. Ancak bu mücadele de 1922'de bağımsız bir Kürt hükümeti kurulmasına rağmen yenilgiyle sonuçlanır ve Simko 1930'da öldürülür.

1931'deki Cafer Sultan ayaklanmasının da yenilgiye uğraması üzerine İran Kürdistanı on yıl boyunca iran devletinin kesin denetimi altına girer.

1942'de Komala (Kürdistan'ın Dirilişi) hareketi başlar, 1945'te de KDP (Kürdistan Demokrat Partisi) Kurulur, Komala bu partiye katılır. Partinin hedefi "demokratik-özerk bir Kürdistan"dır. 2. Dünya savaşı yıllarında İngiltere ve Sovyetler Birliği'nin işgali altına giren İran'da 24 Ocak 1946'da SSCB kontrolündeki bölgede Kürtler bağımsızlık ilan ederek Mehâbat Kürt Cumhuriyeti'ni kurarlar. Ancak Kızılordu'nun bölgeden çekilmesinin ardından saldırıya geçen İran devleti, bu cumhuriyeti Aralık 1946'da yenilgiye uğratarak yıkar.

Ancak İran Kürdistanı'ndaki mücadele devam eder ve 1952'de daha da şiddetlenir. Köylüler büyük toprak sahiplerine ve polis baskısına karşı ayaklanır. Ancak hareket bir kez daha İran ordusu tarafından ezilir. Kürt hareketi 1951'de iktidara gelen ve İran petrollerini millileştiren Başbakan Musaddık'ı destekler.

İran Kürtleri, Irak'ta 1961'de yeniden başlayan Mustafa Barzani önderliğindeki ayaklanmaya silah ve malzeme desteği sağlarlar. İran devleti ise hem Irak'la olan anlaşmazlıkları nedeniyle hem de İran-Irak Kürtlerinin birlik ve dayanışmasını parçalamak ve İran'daki mücadeleyi bastırmak amacıyla 1966'da Irak Kürtlerine yardıma başlar. Barzani'den İran'daki Kürtlerin mücadelesini sona erdirmesi istenir. Bunun üzerine Barzani, İran Kürtlerinden mücadelelerini "dondurmalarını" ve "sakin durarak Tahran'ın yaptığı yardımı kesme tehdidini provoke edecek bir eylemde bulunmamalarını" talep eder. Bunu kabul etmeyen İran KDP'si üyeleri Irak Kürdistanı'nda "persona non grata" (istenmeyen kişi) ilan edilecek, İran'daki her eylem Kürt devrimine karşı eylem olarak kabul edilecektir! Oysa o sırada İran'dan gelen yüzlerce Kürt militan Peşmerge saflarında savaşmaktadır.

1967'de İranlı Kürt militanlar ve önderler, Irak'taki Kürt önderliğinin İran ile işbirliği siyasetine karşı çıkarak İran'a dönerler. 1968'de Süleyman Muini gibi İran KDP'si önderleri Barzani tarafından idam edilerek cesetleri İran devletine verilir. Barzani'nin İran Kürtlerini engelleme siyaseti Saddam'la anlaştıkları 1970'teki Irak Kürdistanı Özerklik Antlaşması'na kadar sürer.

Şahın devrildiği 1979 devrimiyle birlikte İran KDP'si yasallığını ilan eder ve Kürdistan'ın özerkliğini kabul ettirmeye çalışır. Kürdistan'da devrim konseyleri ve silahlı halk milisleri kurulur, Kürtçe yayınlar çoğalır. Yine 79'da Komala (Kürdistan Emekçiler Birliği) adlı (Maoizm etkisinde) bir örgüt kurulur. Ancak yeni İslami rejimin Kürt politikası da eski rejimden farklı değildir.

Kürt hareketi 1985'te bir kez daha yenilgiye uğrar ve KDP kadroları Irak Kürdistanı'na geçerler; orada kalmaları İran'a karşı faaliyette bulunmamaları şartına bağlanır! Örgüt bugün federal bir İran'dan yanadır.

İran'da da örgütlenen PKK, oradaki kolu PJAK vasıtası ile İran devleti ile bölgesel ve diplomatik gelişmelere paralel bir çatışma-anlaşma siyaseti uygular.

Suriye

Suriye Kürtleri de yaklaşık son yüzyıldır Kürdistan'ın diğer parçalarındaki Kürtlerin kaderini önemli ölçüde paylaşmıştır. Ülkenin Fransız mandası altında olduğu dönemde, Suriye'de Şam ve Halep merkezli devletlerin yanı sıra Nusayri ve Dürziler gibi dini topluluklara da özerk devletler kurduran Fransız yönetimi, Kürtlerin özerklik talebine ise ret cevabı verirler. Gerekçe Kürtlerin dini bir azınlık olmadığı ve görece dağınık bir biçimde yaşamalarıdır. Suriye'nin bağımsızlık mücadelesini destekleyen Kürtler, Arap milliyetçiliğinin yükselişe geçmesi ile beraber giderek ağırlaşan bir baskı ile yüz yüze gelirler. Bugün tahminen 1-2 milyon Kürdün yaşadığı bu ülkede, 1962'de 150 bin kadar Kürdün vatandaşlık hakları, Türkiye'den geldikleri gerekçesiyle ellerinden alınır. Bu sayı bugün 250 bine ulaşmıştır. Suriye devleti, Baas döneminde, yani 1963'ten başlayarak Türkiye sınırına paralel bölgenin Kürtlerden temizlenip Araplaştırılması amacıyla "Cezire Araplığını koruma!" sloganıyla "Arap Kuşağı" politikası izler. Bu politika gereği Kürtlerin elinden 2 milyon dönüm (da.) toprak alınarak bölgeye yerleştirilen Araplara verilir. 1975'e kadarki dönemde 300 bin kadar Suriye Kürdistanı'nı terk etmek zorunda kalır. Vatandaşlık hakları ellerinden alınan Kürtlerin, yasal olarak evlenme, mülk edinme, eğitim gibi hakları yoktur. (Bu haklar son dönemde, taktik nedenlerle Kürtlerle anlaşmak isteyen Beşar Esad tarafından kabul edilir.) Baskı sadece vatandaş sayılmayan Kürtlere değil, Kürtlerin tamamına yöneliktir. Ülkede Kürtçe yayınlar, Kürtçenin resmi olarak konuşulması, yazılması, eğitim-öğretim dili olarak kullanılması, işyerlerinde konuşulması yasaktır. 1988'de çıkartılan bir yasa ile düğünlerde Arapça'nın dışında bir dille şarkı söylenmesi yasaklanmıştır.

Suriye'de 1957'de kurulan KDP ile birlikte bütün Kürt partileri yasaktır. Suriye Kürtleri, üzerlerindeki baskının yoğunluğu nedeniyle siyasi mücadelelerini yakın zamana kadar Türkiye ve Irak Kürdistanı'ndaki güçlü siyasi örgütlerle işbirliği üzerinden yürütmüşlerdir. Bugün Rojava Devrimi'ne ve bölgede kurulan kantonal sisteme öncülük eden PYD, PKK ile aynı siyasal gelenek ve mücadelenin bir parçasıdır.

12 Mart 2004'te bir futbol maçının ardından devlet destekli Arap milliyetçilerinin Kürtlere saldırarak katliam yapmalarıyla başlayan olaylar Rojava tarihinin dönüm noktası olarak kabul edilebilir. Kürt, Arap ve askerlerden 52 kişinin öldürüldüğü olaylar sırasında devlet daireleri ateşe verilir; ardından başlayan ve iki bin Kürdün tutuklandığı gösteriler bölgenin bütün Kürt şehirlerine yayılır. Harekete PYD öncülük eder. 2004 ayaklanması, süreç içinde Rojava devrimine kadar ulaşan yolun da başlangıcı olur…

"Yüz yıllık yalnızlık"ın sonu…

Kürtlerin tarihi, sadece parçalanmanın değil, aynı zamanda ihanetlerin ve Kürtleri bölüp birbirine kırdırılmak istenmesinin de tarihidir. Ancak bütün bunlar dört parçadaki Kürtlerin ulusal birlik bilincinin yükselmesini engelleyemedi. Kürt uluslaşması, Stalin'in ve Stalinistlerin "ulus" tanımına uymasa da bölünmüş Kürdistan'ın bütün parçalarında giderek artan bir hızla bugünkü yüksek düzeyine ulaştı. Kürt halkının ve ulusal hareketlerinin, bütün parçalarda en az yüz yıldır ağır kayıplar pahasına verdiği inatçı mücadele, günümüz şartlarında artık bütün dünya tarafından tanınıyor. Bölgenin jeopolitik ve ekonomik değerinin yanı sıra, Körfez Savaşları sonucu ortaya çıkan durum Kürtlerin "diplomatik değerinin" de artmasına yol açtı! Kısacası Kürt halkının **"yüzyıllık yalnızlığı"** artık sona ermiş bulunuyor.

Ancak, bu tanınma ve bölgedeki siyasi gelişmeler, bir yandan bölge milliyetçiliklerinin Kürt düşmanlığını daha da artırırken, öte yandan Kürt ulusal hareketinin sol kanadını dahi emperyalist etki ve müdahalelere açık hale getirmektedir. Özellikle IŞİD saldırılarına karşı emperyalistlerin askeri "yardımları" ve hava bombardımanı desteği bu konuda kritik bir öneme sahiptir. Bu tür mücadelelerde uluslararası ve bölgesel konjonktürlerin ve kaçınılmaz ilişkilerin önemi inkâr edilemez. (Şeytanla işbirliği de dahil!) Ancak emperyalizmin ve bölge devletlerinin amacı Kürt hareketlerini kontrol altına alarak Ortadoğu'daki devrimci mücadelenin önemli bir dinamiğini ortadan kaldırmaktır. "Sosyalizmin yıkıldığı" (!) bir dünyada Kürt ulusal hareketlerinin önderlikleri,(Kendini geçmişte veya halen "Marksist-Leninist, sosyalist, sol olarak tanımlayanlar da dahil) "gerçekçilik" ve Kürtlerin ulusal özgürlüklerinin her şeyden önce geldiği gerekçesiyle emperyalizmin ve bölge burjuvazisinin etkilerine daha açık haldedir. Emperyalizmin amacı sorunun gerçek çözümü veya Stalinistler dahil milliyetçilerin iddia ettiği gibi "Büyük Kürdistanı" kurmak değil, parçalanmış Kürtler üzerinden bölge siyasetine müdahale etmektir. Emperyalizmin, yine "soldakiler" dahil, Kürdistanı boyunduruk altında tutan egemen ulus milliyetçilerinin iddia ettiği gibi Bağımsız ve birleşik bir Kürdistan hedefi asla olmamıştır. Aksine parçalanmış Kürdistan gerçeği Birinci Dünya Savaşı'nın ardından emperyalizm tarafından oluşturulan bir statükonun ürünüdür. Emperyalizm, Kürtlerin merkezi hükümetlere karşı verdikleri bütün mücadelelerde her zaman o hükümetleri tercih etmiştir. Kısacası, birleşik bir Kürdistan, harekete geçireceği dinamikler nedeniyle emperyalizm dahil bölgedeki hiçbir burjuva gücün işine gelmemektedir. Bütün kritik anlarda emperyalizmin merkezi otoriteden yan tavır almasının yanı sıra Kürdistan'ı paylaşmış olan bölge devletlerinin de, birbirlerine düşman dahi olsalar Kürtler Karşısında ortak bir tutum içinde olmaları tarihsel bir gerçektir. Bugün, egemen ulus burjuvazileri, Kürt hareketinin içinde buldukları müttefikler aracılığıyla bir yandan Kürtdistan'ın bölünmüşlüğünü sürdürmeye çalışırken bir yandan da Kürt emekçilerine karşı bir sınıf mücadelesi başlatmışlardır. Amaç Kürdistan'ın her bir parçasını diğerine karşı kullanmak, Kürt halkı ve ulusal hareketi içinde devrimci olan ne varsa tasfiye etmektir. Kürt emekçileri bu tehlikeye karşı mücadele etmek zorundadır. Yüz yıldan uzun bir süredir devam eden kendi kaderini tayin ve ulusal özgürlük mücadelesi, bu nedenle burjuvazinin (hem Kürt hem de diğerleri) emek üzerindeki toplumsal egemenliğinin yıkılması mücadelesiyle birleşmek zorundadır; yoksa her türlü kurtuluş "yarım" kalacak, Kürdistan emperyalizm ve bölge gericiliklerinin (Siyonizm dahil) oyun alanına dönüşecektir. Gerçek kurtuluşun yolu, Kürt emekçilerinin kendi önderliklerini yaratarak bölgenin diğer emekçileriyle enternasyonalist dayanışma ve ortak mücadelesinden geçmektedir. Hayal gibi gelebilir, ancak en yalın haliyle gerçek budur…